

Latvijas Mežu sertifikācijas padome

2022

Somijas pieredze un valsts atbalsta nosacījumi

Papildmateriāls: METSO programmas kompensācijas aprēķini
ar objektu piemēriem — pastāvīgai vides aizsardzībai

Kompensācijas īpašniekiem – Somijā un Latvijā

- ✓ Somijas METSO programmas labā piemēra pārņemšana (brīvprātīga dabas vērtību saglabāšana)
- ✓ Priekšlikums padomāt par brīvprātīgu apņemšanos, kur meža īpašnieks var apņemties kaut ko nedarīt īsākā vai garākā termiņā un par to saņemt kompensāciju
- ✓ Priekšlikums izmaksāt pilnu audzes vērtību, aprēķinot tīro tagadnes vērtību, un pēc tam maksājot arī ikgadējās kompensācijas
- ✓ Vai Latvijā to var pārņemt? Ir iespējams.

Izmaksājot atbalstu, jāievēro valsts atbalsta nosacījumi

Līguma par Eiropas Savienības darbību 107.panta 1.punkts nosaka:

Ja vien Līgumi neparedz ko citu, ar iekšējo tirgu nav saderīgs nekāds atbalsts, ko piešķir dalībvalstis vai ko jebkādā citā veidā piešķir no valsts līdzekļiem un kas rada vai draud radīt konkurences izkroplojumus, dodot priekšroku konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai, ciktāl tāds atbalsts iespaido tirdzniecību starp dalībvalstīm.

No regulas «... ar kuru, piemērojot Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. pantu, dažu kategoriju atbalstu lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē un lauku apvidos atzīst par saderīgu ar iekšējo tirgu un ar kuru atcel Komisijas Regulu (ES) Nr. 702/2014» projekta izriet, ka:

- Natura 2000 teritorijās un mikroliegumos atbalstu par platībatkarīgiem traucēkļiem, kas izriet no noteiktām obligātajām prasībām meža teritorijās var piešķirt **katru gadu par meža platības hektāru** (vienreizēja kompensācija nav paredzēta)
- Tātad Natura 2000 teritorijās un mikroliegumos METSO programmas vienreizējās kompensācijas nevar piemērot, jo tas neatbilst EK noteiktajiem valsts atbalsta nosacījumiem
- Ārpus Natura 2000 pārsvarā var maksāt tikai vienreizējus maksājumus par brīvprātīgām saistībām

Aizsargājamie meži Somijā

✓ Natura 2000:

- Meži galvenokārt ir valsts īpašums
- Ja privātā mežā tiek veidota aizsargājama teritorija, īpašnieks ir tiesīgs saņemt vienreizēju kompensāciju no valsts (Likums par nekustamā īpašuma un speciālo tiesību izpirkšanu)
- Prioritāte īpašuma maiņai pret līdzīgu īpašumu. Ja piedāvātais īpašums ir vērtīgāks, īpašnieks maksā starpību.
- Ja vienošanās netiek panākta, valsts atpērk īpašumu par pilnu vērtību, kas tiek aprēķināta individuāli (pāriet valsts īpašumā)
- Ikgadējās kompensācijas nemaksā (Natura 2000 meži nav iekļauti KLP Stratēģiskajā plānā)

✓ Ārpus Natura 2000 (bet ne tikai METSO) - vispārējās dabas aizsardzības prasības meža apsaimniekošanā (Forest Act):

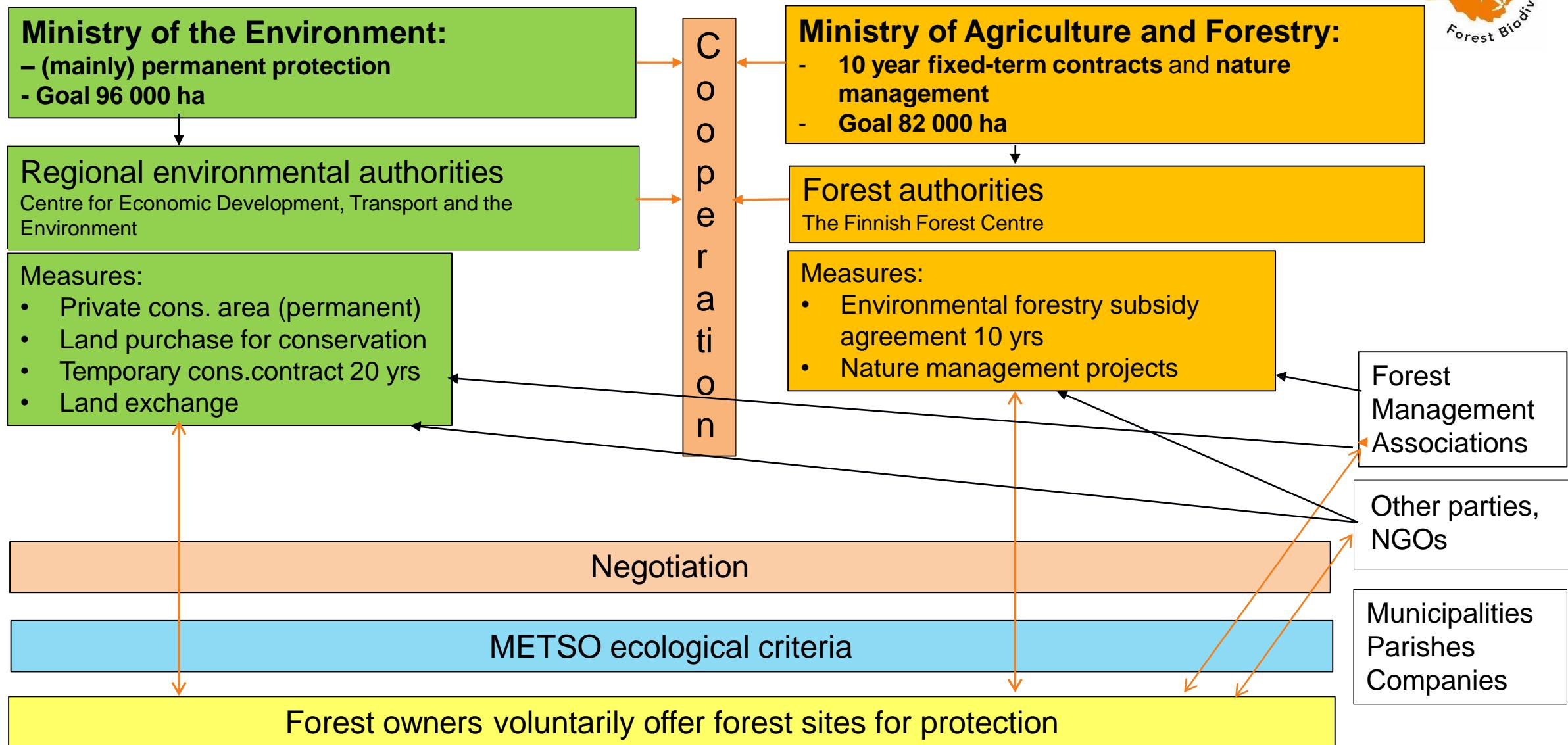
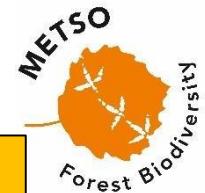
- Mežus apsaimnieko un izmanto tā, lai tiktu nodrošināti vispārējie apstākļi mežu bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgu biotopu - teritorijas to dabiskā vai daļēji dabiskā stāvoklī, ko var skaidri nošķirt no apkārtējās dabas – saglabāšanai
- Īpaši aizsargājamas dzīvotnes aizņem mazu platību no kopējās teritorijas
- Netiek kompensēti zaudējumi, kas nepārsniedz minimālo zaudējumu slieksni – 4% no potenciāli pārdodamās mežaudzes, vai mazāki par 3 000 EUR

Brīvprātīga aizsardzība - METSO

- ✓ Papildus risinājums, lai risinātu problēmas komerciālajos mežos (vērtīgo teritoriju aizsardzība + konektivitāte)
- ✓ Programmas fokusā ir biotopi
- ✓ METSO pilotprogramma no 2002-2007:
  - Testēja inovatīvas pieejas
  - Bottom-up brīvprātīga pieeja, kompensācija
  - Pozitīva iesaistīto pušu sadarbības pieredze
  - Monitorings, pētījumi, izvērtējums, ziņojumi
  - Iesaistīto pušu, t.sk. ekspertu, darba grupas

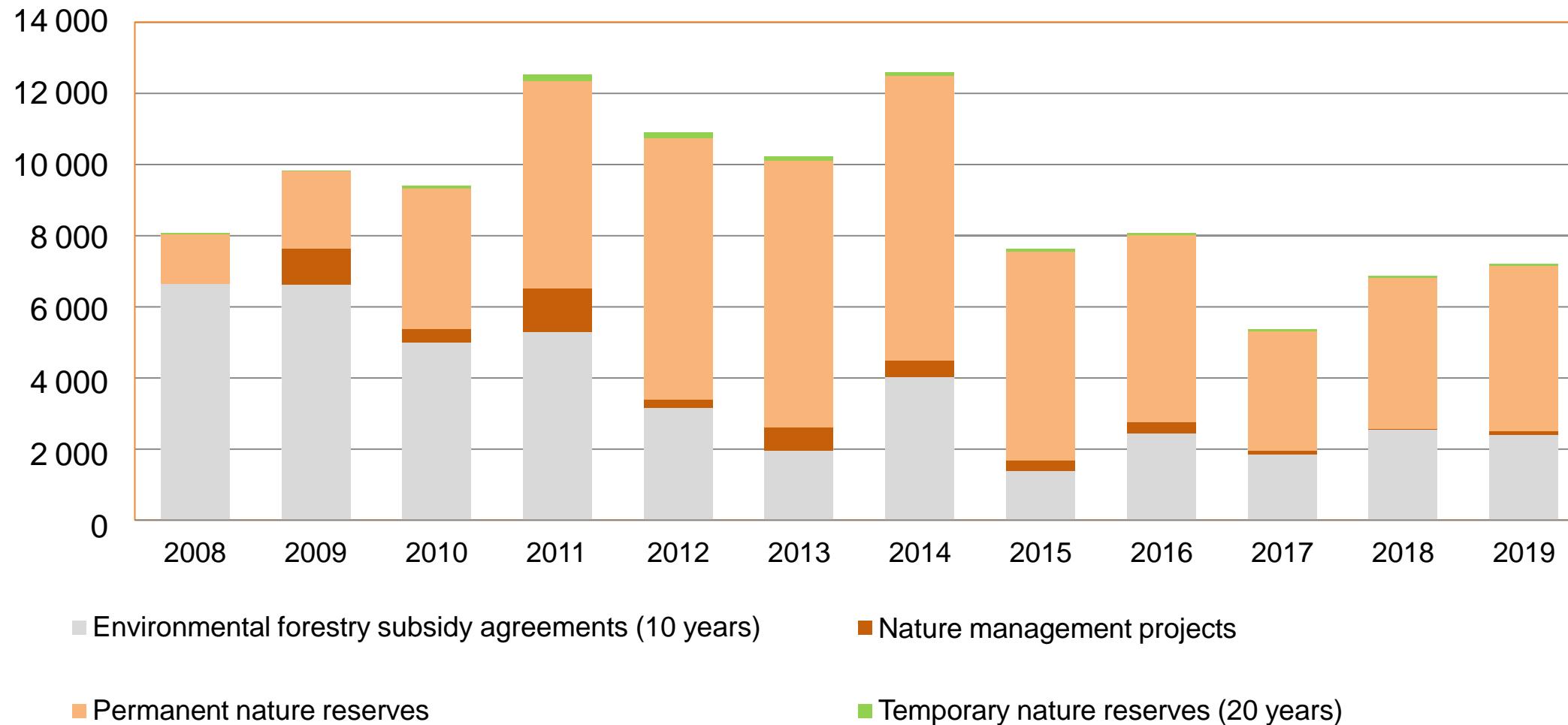
METSO 2008 - 2025

METSO finances in 2008–2020, Ministry of the Environment and Ministry of Agriculture and Forestry (milj.EUR)

Year	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Total
METSO conservation areas (Min. Env.)	8,7	9,7	21,3	24,4	33,9	34,2	36,8	28,7	21,5	18	23,2	28,4	35,2	324,1
Environmental subsidies and nature management (Min. Agr. For.)	6,9	7,5	10,1	10,9	6,8	5,7	6,6	3	4,1	3,6	5,1	5,8	8,4	84,5

Annual area (ha) of protected areas and environmental forestry subsidy agreements and implementation of nature management projects in METSO

RELATIONSHIP TO OTHER PROGRAMMES AND STRATEGIES

Finland's National
Forest Strategy

- Natural resources
- Biodiversity
- Energy and climate
- Rural areas
-
- NATIONAL STRATEGIES**
-
- Sustainable development
- Industry
- Innovation

INTERNATIONAL
AGREEMENTS AND
PROCESSES

EUROPEAN
UNION

FINNISH BIOECONOMY STRATEGY

Finland's National
Forest Strategy
2025

Forest Biodiversity
Programme
METSO

GOVERNMENT
PROGRAMME

REGIONAL FOREST
PROGRAMMES

METSO 2008 – 2025 teritoriju atlases kritēriji

10 meža dzīvotņu tipi ar augstu bioloģiskās daudzveidības vērtību, t.sk. ES nozīmes biotopi (piem. purvaini meži 91D0*, veci vai dabiski boreāli meži 9010*, parkveida pļavas un ganības 6530*, veci, jaukti platlapju meži 9020*, meži pie ūdenstecēm, piekrastes meži u.c.)

- Visvairāk tiek meklētas lielas platības, kurās sastopami vairāki augstas kvalitātes biotopi
- Tieka ietverta vērā struktūras raksturojumu – mežaudzes vecums, atmirusī koksne, atvērumi, koki ar deguma pēdām, vējgāzes
- Aizsargājamās sugas
- Hidroloģiskais režīms
- Platība un konektivitāte ar esošajām aizsargājamajām teritorijām
- Sociālie kritēriji – ekotūrisms, rekreācija

METSO ilgtermiņa mehānismi

1) Pastāvīgā aizsardzība (privātās ĪADT) – populārākā

- Vienreizēja koksnes vērtības kompensācija, nav ikgadējo maksājumu
- Īpašumtiesības tiek saglabātas, taču pārdodot īpašumu, saglabājas saistības
- Pamata stratēģija - neiejaukšanās, saimnieciskā darbība nenotiek
- 2020.gadā kopā 3 000 ha, vidējā platība 9 ha, 6 900 EUR/ ha

2) Zemes atpirkšana

- Kompensē koksnes un zemes vērtību
- Īpašumtiesības pāriet valstij
- 2020.gadā kopā 1 800 ha, vidējā platība 9 ha, 5 800 EUR/ha

3) Zemes maiņa

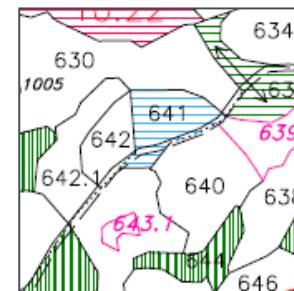
4) Līgumi uz 20 gadiem – gandrīz netiek izmantota

- Vienreizējs maksājums, tiek kompensēti finansiālie zaudējumi
- Pamata stratēģija - neiejaukšanās, saimnieciskā darbība nenotiek
- Pārdodot īpašumu, saistības saglabājas
- 2020.gadā kopā ~300 ha, vidējā platība 10 ha, 2 900 EUR/ha

METSO ilgtermiņa mehānismi – kopējās iezīmes

- ✓ Pastāvīgā aizsardzība – nav jāmaksā nodoklis par saņemto maksājumu
- ✓ Pārdodot īpašumu, saistības saglabājas
- ✓ Pastāvīgās aizsardzības un zemes atpirkšanas gadījumā kompensācija ir izteikti lielāka nekā īslaicīgas aizsardzības gadījumā
- ✓ METSO netiek iekļauti visi pieteiktie meži
- ✓ Vides ministrija, reģionālās vides institūcijas. Par finansējuma piešķiršanu lemj reģionālie centri, ņemot vērā reģionālās dabas aizsardzības prioritātes

METSO īstermiņa mehānismi

Mērķis – bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un palielināšana 82 000 ha

1. Līgumi uz 10 gadiem – otra populārākā
  - Pamata kompensācija, zāģēšanas vērtība (citas, piemēram, pieteikuma sagatavošana)
  - 2020.gadā kopā 3 500 ha, vidējā platība 2.7 ha, 2 100 EUR/ ha
  - Netiek kompensēti zaudējumi, kas nepārsniedz minimālo zaudējumu slieksni – 4% no potenciāli pārdodamās mežaudzes, vai mazāki par 3 000 EUR
  - Pārdodot īpašumu, saistības saglabājas
  - Par saņemto maksājumu ir jāmaksā nodoklis
2. Dabas apsaimniekošanas projekti
  - Mērķis – veicināt biotopu kvalitāti uzlabojošu mežu apsaimniekošanu
  - 2020.gadā kopā 128 ha
  - Tieks izsludināta atklāta projektu atlase

METSO izaicinājumi

Lai gan METSO ir kļuvis par plaši pieņemtu pozitīvu zīmolu, kam ir laba reputācija meža īpašnieku un iesaistīto pušu vidū, programmā ir arī izaicinājumi, tostarp:

- ✓ Finanšu un cilvēkresursu saglabāšana, mainoties valdībām
- ✓ Aizsargājamo teritoriju mazās platības un sliktā konektivitāte
- ✓ Pieaugošais sadarbības apjoms palielina darba daudzumu, patērēto laiku un resursus
- ✓ Pētījumu rezultātu integrēšana

Tālākie soļi

- ✓ Natura 2000 teritoriju veidošana nosaka EK – tās nevar atceļt:
  - jāņem vērā EK nosacījumi par valsts atbalstu (regulas projekts) – tikai ikgadējas kompensācijas
  - Somijā kompensācijas Natura 2000 teritorijās nemaksā, bet atpērk
- ✓ LIFE integrētā projekta LatViaNature ietvaros ir veikta mežu īpašnieku aptauja, kā detalizēts rezultātu izvērtējums būs pieejams jūnija beigās
- ✓ METSO programmas pieprasītākā mehānisms – pastāvīga aizsardzība
- ✓ METSO programmas elementi nākotnē mikroliegumos, kas atrodas ārpus Natura 2000?
- ✓ Latvijas KLP Stratēģiskajā plānā Natura 2000 mežu kompensācijām:
  - līdz 2025.gadam ir ieplānoti 11,9 milj.EUR
  - paredzētas tiesības pieprasīt līdz 21 milj.EUR no valsts budžeta, lai segtu kompensācijas līdz 2027.gadam
- ✓ Natura 2000 kompensāciju saņēmēju loks

